

Hvat er ein "Føroyingur"?

Ein relevantur spurningur nú 50 ár eru liðin, síðani Føroyar fingu heimastýrslógina. Til ber eisini at snara spurninginum eitt

Heimastýrisskipanin

Søguliga sannroyndirnar hava vist, at heimastýrisskipanin er ein miscedynd

sindur: Eru vit meira »føroyingar« nú, enn vit vóru áðrenn heimastýrið? Bæði ja og nei. Tjóðskaparligi identitetur okkara hevur kanska ongantið verið sterkari enn hesi árin vit hava havt heimastýrið, tí vit hóast alt fingu høvi til at billa okkum inn nokur ár, at føroyingar ráddu í Føroyum. Men samstundis eru vit knappliga nú aftaná kreppuna meir enn nakrantíð undirløgd eini aðrari tjóð – Danmark

Tjóðskaparligi stoltleikin liggur í mangar mátar í skeljasoni, tí vit við kreppuni aftur eru blivin undirhundur hjá móðir Danmark, eins og vit vóru áðrenn annan veraldarbardaga. Einki er tó so ringt, at tað ikki er gott fyri okkurt. So leingi tað gekk væl í Føroyum og danir lótu standa til, høvdu vit ilt við at siggja, hvat í veruleikanum fór fram, men kreppan hevur latið eyguni upp hjá nógvum av okkum, so vit nú siggja, hvussu ójovn stóðan hevur verið alla tíðina millum Føroyar og Danmark.

Vit uppliva bert nú í royndum, hvat tað vil siga at liva beinleiðis av náðini hjá eini aðrari tjóð, og hvussu manninkandi tað er.

Heimastýrisskipanin leid-

di okkum ósvikaliga beint í ta figgjarligu og tjóðskaparligu kreppu, sum mátti koma fyri ella seinni undir hesi skipan, m.a. tí eingir innbygdur bremsukubbar vóru í skipanini at steðga skeivu gongdini, áðrenn ov seint var.

Ein meira tíðarhóskandi skipan

Nú er heimastýrslógin í royndum sagt sett úr gildi og Føroyar eru fyrribils undir donskum einaræði. Danir kunnu nær sum helst koma upp finnanhýsis leikin í Føroyum og kolhvelta avgerðir okkara, um teir hava hug til tess. T.d. halda danir ofta, at vit eiga at prioritera okkara tilfeingi annaðleiðis enn føroyingar vilja, tí teir samanlikna við donsk viðurskifti, sum vit sum føroyingar vita, ikki eru samanberlig. Um vit mótmæla avgerðum teirra, kunnu danir allatíðina vísa á, at vit føroyingar hava diskvalificerað okkum sjálvar. »Hvussu kunnu tit taka rættar avgerðir! Hygg bara hvussu tit horeggjaðu tykkum í 80'unum!«

Hetta er ótolandi, men hetta mugu vit liva við, til vit hava funnið eitt alternativ til heimastýrslógina. Nidurstøðan má tí vera, at um vit veruliga ynskja at ráða okkum sjálvum aftur og um vit framhaldandi ynskja at varðveita tjóðskaparliga identitet og stoltleika okkara, má heimastýrslógin skiftast út sum skjótast við eina meira tíðarhóskandi skipan. Vit mugu sjálvi taka um endan, tí danir lata sjálvandi bara standa til. Tað eru jú ikki teir, sum skulu buggva í hesum landi. Men hvat skal heimastýrið skiftast út við? Hvat er alternativíð?

Føroyingar standa nú við eitt vegamót, har vit mugu taka stóð og avgera við okkum sjálvi, hvørji vit eru og hvørji vit ætla okkum at vera framyvir. Skulu vit vera danir ella føroyingar? Tað ber ikki til at blása og hava mjøl í munnum í senn. So lat okkum rannsaka okkum sjálvi, og hyggja at, hvat vit veruliga kenna okkum sum.

Serstøk tjóð

Vit føroyingar eru danskir statsborgarar, men eru vit danir fyri tað? Eg vænti nývnan nakar føroyingur hevði svarað ja til henda

likaglað? Svarið er einfalt: Nei, tað ber ikki til. Vit hava brúk fyri stoltleikanum og viljanum til at yvirleva, sum bert ein sterkur føroyskur identitetur kann geva okkum.

Vit mugu vera stolt av at vera føroyingar fyri ikki at flýggja skriggjandi av veðurbarðu klettum okkara – ja, fyri bert at kunna yvirleva í hesum landi, hvørs náttúra ikki altíð ger lívið til tað lættastu uppgávu í hesi verð.

Utan ein sterkan føroyskan identitet høvdu vit aldrin yvirlevað og havt ta hóast alt ótrúliga framgongd í livifóti og fólkatali, sum vit hava sæð í Føroyum í hesi öldini, síðan tjóðskaparkenslan rættiliga vaknaði. Vit hava bert okkum sjálvum at takka fyri hesa framgongd. So leingi Føroyar vóru eitt danskt amt, hendi so gott sum einki í Føroyum, men so skjótt vit fingu heimastýrið, og harvið høvi til sjálvi at stýra, tá nústani kom gongd á.

Rættir føroyingar

Hvat eyðkennir so okkum sum »føroyingar«? Ein

máti at definera eitt tjóðskaparligt eyðkenni, er at hyggja at, hvat onnur halda um okkum. Tey leggja jú merki til tað, sum er ólíkt teimum. Í Danmark er tað vanligt at uppfata føroyingar sum »eitt slag av dønnum«, tó við eitt sindur eksotiskum uppruna. Antin rista teir við høvðinum: »I er jo nærmest danske, er I ikke? Selv om I hænger i tov fra klippeafsatserne med nissehuer på og har grindehvalur, fåreuld-ur og fisk-ur på hjemmen, tihi!« Ella hava teir eina eitt sindur háttárliga og hugtikna, men tó framvegis distanseraða fatan av okkum. Eg loyvi mær at endurgeva brot úr einum kronikki, eg fyrr havi skrivað (á donskum): »Mange danskere synes færingene er så unikke, så uskyldsrene, så dybt 'naturligt' kulturelle – for ikke at sige det uævnelige: primitive...

ups! Tænk, færingene sang og dansede deres hån ud, da de spottede Nyrup på hans besøg på Færøerne i januar 98! Hvor pudsig! Det Jørgen Frantz Jacobsen og William Heine-

Greinin er endurprentað við loyvi frá Fjølneir

